

Ladislav Babić

Da se ubije jezik treba ubiti govornike

Na jezikoslovnom području štokavske *exJugoslavije*, zavladao je mir – doduše, dojam dobivam uglavnom s hrvatskog područja regije, kako se sad naziva ovaj nekada dio cjelovitog državnog teritorija. Nema više žustrih prepirki (možda ih oživi najnovija [knjiga](#) *Kapovića, Starčevića i Sarić: „Jeziku je svejedno“*), na televiziji sve se više pojavljuju proskribirane riječi, a u *Saboru* desnica više ne plamti kroatističkim gnjevom kad se upotrijebi neka njima neprikladna varijanta riječi. Mir (prividni?) se nekako ustalio nakon objave i potpisavanja [„Deklaracije o zajedničkom jeziku“](#) koja početkom novembra mjeseca ima *preko devet tisuća potpisnika*, zajedno s najvećim živućim lingvistom *Noamom Chomskym*, uz niz istaknutih lingvista regije kojih ime bolje ne spominjati, da poštedim osjetljivije čitaoce od „*hercklopf*“ (može se izbrojati *92 potpisnika* deklariranih lingvistima), i inih nekonvertitskih i nekorumpiranih intelektualaca *Hrvatske, BiH, Srbije i Crne Gore*, kao i niz njih iz inozemstva. Sad imamo ukupno *dvije deklaracije o jeziku*, od koji samo ova posljednja jezik tretira zajedničkim, za razliku od [one iz 1967. godine](#). I odjednom, muk sa strane vladajućih, koji osim etnonacionalističke inauguriraju i jezičkonacionalističku politiku, miješajući se tamo gdje im i nije mjesto. U znanost iliti nauku. Zašto je tome tako? Izgleda da je stvar je u tome što su vlasti svih četiriju država ostvarile ono što su i pokretanjem jezičkog pitanja - kako bi animirile u velikoj mjeri nepismen narod – namjeravale. Učvrstile svoju državnost, preuzele kontrolu nad televizijom i inim medijima, i sad im je u osnovi svejedno kakvim jezikom obični ljudi u praksi govore, samo ako eksplicitno ne potežu njegovo politički (a ne znanstveno) nametnuto ime, jer to tada osjećaju ne kao udar na jezik, već na vlast samu. Ipak, povremeno se javi poneki nebojša, poput jednog koji je potegnuo pitanje u komentaru [članka](#) koji se referira na

pokušaj hrvatske predsjednice (povijesno sramotne i marginalne, koja obnaša formalno visoku dužnost bez prevelikih praktičkih prerogativa, sem što nas – ne daj bože – takva osoba može uvući u ratno stanje kad joj padnu na pamet kojekakve besmislice, što joj se učestalo dešava) da kao posvemašnja amaterka i magistrica neznalica podučava povijesti stručne osobe – povjesničare. Baš kao što bulumenta tih nadobudnih nacionalista na vlasti nastoji podučiti jezikoslovce. Javljanja komentatora ispod tekstova smatram relativno važnim, ukoliko se njihove mudrolije ne svode na lajkanje ili obične skarednosti, s obzirom da veliki dio posjetitelja stranica niti ne pročita tekst, već su njihova javljanja uglavnom komentari tuđih komentara. Takvi onda od njih i crpu ili učvršćuju vlastite nazore o problematici, čitanjem tih par redaka u kojima je sažeta mudrost njegovih autora, što mnogi od njih - politički indoktrinirani – koriste, iznoseći poluistine ili laži u korist svojih „uvjerenja“ stečenih „dresurom“. Elem, spomenuti, izniknuo valjda s mračnih strana interneta gdje se izgleda skrivao, piše:

„Lako što to ne znaju hrvatski građani, ali, žalosno je da ni hrvatski novinari, ni hrvatski političari, ni hrvatski povjesničari ne znaju da od 1. rujna 2008. godine više ne postoji srpskohrvatski bastard! Naime - "Službenim dopisom od 17. lipnja 2008. godine Međunarodno tijelo za norme ISO 639-2 Registration Authority u Washingtonu i njegovo savjetodavno tijelo Joint Advisory Committee, potvrđuju prihvaćanje zajedničkoga zahtjeva dviju nacionalnih knjižnica i nadležnih državnih zavoda za norme Hrvatske i Srbije, te donose odluku kojom se odbacuje daljnja upotreba oznaka scr za hrvatski i scc za srpski jezik, te određuje nove oznake: hrv za hrvatski i srp za srpski jezik, kao jedine važeće oznake. Tom odlukom srpskohrvatski jezični sklop izbrisan je iz daljnje upotrebe, a dva odvojena jezika, hrvatski i srpski sa svojim odvojenim oznakama, dobili su sva prava i mogućnosti daljnje nesmetane uporabe.“ (ne navodi porijeklo citata; ispravljene su neke pravopisne nesklapnosti)

Neovisno od toga što iz upotrebe može biti izbrisan samo termin, a ne i jezik kojim – hvala bogu – i nadalje svakodnevno u njegovim različicama komuniciraju građani regije, pritom se savršeno razumijevajući, nebojša pritom ne zna ili taji izvjesne činjenice koje govore kako je *srpskohrvatski/hrvatskosrpski* jezik itekako živ, ne samo u laičkoj već i u znanstvenoj domeni, a opet bi on podučavao hrvatske građane, novinare, političare i povjesničare. „*Oduvijek*“, jednako govorim jezikom koji on naziva „*bastardnim*“ dok ga lingvistička nauka poznaje pod imenom *srpskohrvatski/hrvatskosrpski*, i boli me „*stvar*“ za klasifikacije i „*podučavanja*“ nacionalističkih, ograničenih mozgova koji ih sprečavaju da gledaju, vide, razlikuju i znanstveno zaključuju, usput uvaljujući poluistine neupućenim

građanima, prešućujući ono bitno. A to je, da *srpskohrvatski/hrvatskosrpski* jezik nije mrtav – ni u praksi ni u lingvističkim klasifikacijama – niti ima namjeru umrijeti (barem ne prije nebojše). *Hrvatski, srpski, bosanski* i *crnogorski* jezici (tako imenovani političkim a ne lingvističkim razlozima, da elite lakše dođu na vlast te je učvrste) samo su *varijante jednog zajedničkog, policentričnog jezika*, u što razložne mozgove bez blokade nacionalističkim bajanjima, mogu uvjeriti *Kordić, Kapović, Bugarski,...*, i niz drugih poštenih lingvista (kao i stariji radovi prilagodljivih licemjera iz doba *Jugoslavije* koji su njenim raspadom promijenili stajalište, uvlačeći se u stražnjice novih gospodara). Lako se uvjeriti u rečeno na [linku](#), gdje se vidi kako je *srpskohrvatski/hrvatskosrpski* jezik klasificaran kao *makrojezik* u [ISO 639-3 kodnim tablicama](#) od 8. travnja 2019. godine, što dotični ili ne zna ili prešućuje, oboje dostatan razlog da se ne javlja. Naime, **hbs** je *jezični kod* ISO 639-3 za *srpskohrvatski* jezik. Dodijeljena su i četiri *pojedinačna jezična koda*: **bos** – *bosanski*, **hrv** – *hrvatski*, **cnr** – *crnogorski*, **srp** – *srpski*, koji točno odgovaraju četirima *varijantama zajedničkog pluricentričnog jezika*. Čak i notorna *hrvatska Wikipedia* to [navodi](#), pogrešno označavajući samo 3 varijante.

Znanost barata isključivo znanstvenim argumentima, bez političkih konotacija, jer joj je sasvim irelevantna etnička pripadnost (za razliku od pseudoznanosti, nemoralnih laičkih političara, medijskih poslušnika i ogromnog dijela raje) onih na koje se zaključci odnose. *Snježana Kordić* u jednoj od revolucionarnih knjiga za lingvističku znanost regije ([„Jezik i nacionalizam“](#)), referencama na lingvističke radove i svjetske stručnjake prebogatoj, prenosi:

„Zato i rukovođenje prema službeno–političkom imenovanju a ne prema znanstvenome nailazi na kritiku, npr. u slučaju Registracijske agencije za ISO–kodove: »Mana kod ISO 639–2 je što se jako orijentira prema političkim okolnostima: npr. srpski, hrvatski i bosanski se vode kao tri različita jezika, dok se najmanje osam potpuno različitih kineskih jezika vode kao samo jedan. Nasuprot tome je SIL–shema jače pokušavala orijentirati se prema lingvističkim kriterijima“, (Richter 2006).

Za one koji već na sam spomen njezina imena dobijaju histerične napade, lijepo to potvrđuje i citat iz sasvim nezavisnog [izvora](#):

„Kartiranje često ima posljedicu da obuhvaća granične slučajeve kada se dvije jezične vrste mogu smatrati jako različitim dijalektima istog jezika ili vrlo srodnim jezicima (dijalektni kontinuumi); također može obuhvatiti situacije kada postoje jezične vrste koje se smatraju vrstama istog jezika na temelju etničkih, kulturnih i političkih razloga, a ne zbog lingvističkih razloga. Međutim, to nije njegova osnovna funkcija i klasifikacija se ne primjenjuje ravnomjerno... U osnovi, ISO 639-2 i ISO 639-3 koriste različite kriterije za podjelu jezičnih sorti na jezike, 639-2 više koristi zajedničke sustave pisanja i literaturu, dok se 639-3 usredotočuje na uzajamnu razumljivost i zajednički leksikon.“

Drugim riječima, često pri imenovanju jezika prevladavaju razlozi sasvim različiti od znanstvenih, lingvističkih. Kako bi svakome pri zdravoj pameti trebala biti jasna osnovna funkcija jezika - komunikacija među ljudima, u kojoj će uzajamna razumljivost biti to veća što im leksik sadrži više zajedničkih riječi, jasna je prednost ISO 639-3 klasifikacije.

„Daleko više od 90% tipično 'srpskih' riječi razumije preko 90% Hrvata, i obrnuto. To ne mogu izmijeniti ni ciljani zahvati u jezik od strane hrvatske i srpske nacionalne filologije... Podjednako piše niz inozemnih autora, npr. Leto utvrđuje da 'jezična razumljivost između Srba i Hrvata je potpuna', Trudgill također konstatira da hrvatska i srpska varijanta 'su potpuno međusobno razumljive'. O međusobnoj razumljivosti priznaju čak i ikone današnje jezične politike u Hrvatskoj, npr. Brozović, da 'se Hrvati i Srbi uglavnom dobro razumiju i nije potrebno prevođenje. Istina je, dakako, da je odnos hrvatskoga i srpskog jezika drugačiji nego odnos hrvatskoga prema bilo kojem drugom jeziku, i kada se na televiziji daje izjava kojega stranca, uvijek se prevodi, samo ne ako govori srpski.'“, (Kordić, ibid.)

Da bude jasno, govorimo o jeziku i njegovim varijantama kojim(a) govore aktualni žitelji ovih prostora, nastalom ujednačavanjem nakon [Bečkog književnog dogovora iz 1850-te godine](#), a ne o „*pretpotopnim*“ jezicima kojima barataju nacionalistički jezikoslovci, nastojeći ostvariti isključivo vlasništvo nad imenovanjem jezika nastalim kao posljedica spomenutog dogovora. Netko može imati vlasništvo nad imenom, čak ga i patentima zaštititi, ali nad jezikom je to nemoguće – njegovi vlasnici su jedino njegovi govornici (interesantno je kako je privatizirana društvena imovina; tvrdnjama da ona nema vlasnika, te je ad hoc, nelegitimno, vlasništvo nad njom preuzela država. Na sličan način nastoje nacionalistički lingvisti preuzeti na sebe pravo vlasništva nad jezikom - a time i upravljanja njime - od njegovih stvarnih vlasnika). Od osam potpisnika dogovora (*5 Hrvata, 2 Srbina, 1 Slovenac*) upravo su *Hrvati* bili u većini i izrazito zadovoljni postignutim, dok su ga hrvatske umne glave (od *Gaja, Demetra* do *Vatroslava Jagića*) s ponosom i ushićenjem slavile te prihvatile.

U fizici je - od 1807. godine - dotadašnji termin *živa sila (vis viva)* zamijenjen suvremenim terminom *kinetička energija*, i nitko živ od toga ne pravi nikakvih problema. Ne postoji niti jedan logički razlog (a politika je sve prije negoli logična) da narodi koji nemaju kompleks manje vrijednosti, ne upotrebljavaju naziv koji ima svoju znanstvenu i povijesnu opravdanost, tim prije što se odnosi na jezik čije su se varijante poslije spomenutog dogovora sve više približavale.

„Ne može se govoriti ni o 'višestoljetnoj hrvatskoj tradiciji' kad hrvatska nacija postoji tek nepunih sto godina. Netočan je i podatak da se dvodijelno ime jezika 'godine 1866.–1867. pojavilo'... kad već od 1836. Kopitar koristi dvodijelnu oznaku: 'ilirski dijalekt, ispravnije srpskohrvatski ili hrvatskosrpski' (iz Lencek 1976: 47), Vjekoslav Babukić u svojoj gramatici objavljenoj u Zagrebu 1854. također...: 'narečje ilirsko iliti jugoslavjansko, inače slovinsko iliti hervatsko–serbsko ili serbsko–hervatsko'“, (Kordić, ibid.)

To su nepobitne činjenice provjerljive u svakoj nacionalnoj biblioteci, koje narodi koji prosječno pročitaju cirka četiri knjige godišnje baš i ne pohode, a kamoli da provjere navedene tvrdnje. Dijeleći jezik, nacionalistički političari čine isto što je bog (prema mitu) učinio [pomiješavši jezike](#) graditeljima [Kule babilonske](#) – ometaju komunikaciju među ljudima u strahu od gubitka vlasti.

Zalud vi pokušavate, reagirajući na netočni komentar i ispravljajući ga, jer su ti ljudi prepuni sebe, a takvi se ne daju da ih iz haubice u glavu gađate provjerljivim činjenicama. Oni će prvo provjeriti vaša krvna zrnca, uglavnom pretpostavljajući

da su druge „boje“ no njihova, a potom - temeljem te, za njih fundamentalne spoznaje - lupiti po vama svom snagom svog zahirenog intelekta, ni ne osvrćući se na poveznice koje ste priložili, gdje mogu provjeriti sve rečeno, ili se barem argumentima suprotstaviti. Magarcu je zalud podastirati činjenice, a – nažalost - preko interneta im ne možete ponuditi naramak sijena, pa će se za to sami morati snaći, u što ni ne treba sumnjati. A dali dotični magarac u potaji svršava na svoje etničko porijeklo, meni je sasvim svejedno. Ljudima koji znanja crpu isključivo iz komentara tekstova, objašnjenja pokvarenih političara ili pseudoznanstvenih napisa inspiriranih kojekakvim razlozima (od političkih do nacionalističkih, ili čak nacionalšovinističkih) jer im mozak nije sposoban apsorbirati iole složeniji, analitički, znanstveno obrazložen i dokumentirani tekst, samo savjet: „*Učiti, učiti i samo učiti!*“. Govornici govore kako govore, pritom misleći da govore kako oni misle da govore, u svom neznanju pojma nemajući kakvim zaista jezikom to čine, kao što jedan lik iz *Molièreove* komedije nije znao da govori prozom. Uostalom, ne kaže li engleski bard: "*Ime nije ništa; što nazivamo ružom, slatko bi mirisalo i s drugim imenom.*", (*Shakespeare, „Romeo i Julija“*)? Ipak, od izravnog je znanstvenog značaja točna i dosljedna upotreba terminologije, a ne kako se vlastohlepni i neobrazovani političarima, odraslima - skupa s narodom – na nacionalnim budnicama, prohtije. Nažalost, život je takav. Ne svjedoči li o tome i religijska zatucanost većine stanovnika planete, i guranje u prvi plan upravo vlastite varijante budalenja (zar nije isto i s jezikom?!), naspram nesnalaženja u znanosti koja im svakodnevno potvrđuje vlastita istraživanja. Za razliku od puka, nauka ima i obrazovnu funkciju preko poučavanja svojih dostignuća u nekontroliranom obrazovnom sustavu. Doduše, što se tiče nekontroliranosti i evolucijskog dometa prosjeka, jasno je zašto njene spoznaje teško dopiru do sitnournih glavicica.

04.11.2019.g.

PR

DIOGEN pro kultura

<http://www.diogenpro.com>